

MIANACH GHLEANN GABHLA

Tá an mianach seo a bhí tréigthe agus faoi uisce le 130 bliain i ngleann dhá mhíle siar ó Uachtar Ard. Is é an t-aon mhianach sa tír é atá oscailte do chuirteoirí agus tá stair an-spéisiúil ag baint leis.

Tar éis an Ghorta Mhóir (1845-1848) bhí laghdú mór tagtha ar dhaonra na tíre. Fuair na mílte bás leis an ocras, chuaigh go leor ar imirce, bhí pláigh agus tinneas go forleathan agus tithe na mbocht ag cur thar maoil. Níor mhair ach an dream ba láidre agus ba shláintiúla ach iad sin fhéin ba beag acu a bhí in ann d'obair chrua.

Ag an am sin ba le G.E. O'Flaherty Esq., tiarna talún a raibh cónaí air i Lemonfield in Uachtar Ard an talamh ar a bhfuil Mianach Ghleann Gabhla. I mí na Nollag 1850, chuir O'Flaherty sampla as an mianach go Learpholl le anailís a dhéanamh air, Chruthaigh an sampla go raibh saibhreas airgid agus luaidhe sa mianach.

Ach tá cruthúnas ann go raibh obair ar siúl sa mianach roimh 1850. Mar shampla tá an Colonial Shaft a ceaptar a ainmníodh i ndiaidh Colonel Martin, duine de na Máirtíní a bhí ina dtiarnaí talún ag an am sin. Bhí seilbh acu ar réimse mór do Chonamara agus bhíodh siad ag dul d'obair mianadóir-eachta sa gceantar.

I Samhraidh na bliana 1851 thos-naigh obair mhór ar an mianach i nGleann Gabhla. Tógadh bealach le uisce a thabhairt ó loch míle go leith

bealaigh go dtí an mianach áit a raibh muileann nó roth uisce chun an mianra a baineadh a níochán agus a phróiseáil. Tógadh teach bainisteora, stáblaí, oifig, ceárta, ceardlann agus stór. Tógadh freisin foirgneamh ciorclach ina mbíodh an púdar pléascadh coinnithe.

Bhí 300 fear ag obair sa mianach ag tolladh le siséil agus le casúir trí charraig chrua marmair ar thóir an tsaibhris a bhí fáiscithe agus ag rith mar a bheadh féitheacha nó cuisle tríd an gcarraig marmair a bhí go domhain faoin talamh, gan acu mar sholas ach coinnle. Liontaí na poill ansin leis an bpúdar dubh chun an chloch a phléascadh. Ansin thugtaí aníos go barr talún é, áit a mbíodh mná agus gasúir ag briseadh na gcloch go mion aríst le casúir nó go scairtí an chloch agus an mianra óna chéile. Dhéantaí scagadh agus níochán air agus ansin chuirteí i málaí é réidh le tabhairt go dtí bruithneoir sa mBreatain Bheag. Obair mhall chrua a bhíodh ann, bhíodh ar na mianadóirí a gcuid uirlísí, coinnle agus púdar fhéin a cheannacht agus bhíodh orthu chomh maith an gabha a íoc le faobhar a chur ar na siséil. Bhí an mianra airgid agus luaidhe a bhí i mianach Ghleann Gabhla de chaighdeán an ard agus go leor de ann.

Ar mhianraí eile a bhí ar fáil ann bhí Barite, Zinc, Pyrite, Copper, Flurite, Quartz, Sulphur agus Calcite. Tógadh ós cionn 39 tonna de mhianra luaidhe agus airgid as an mianach in 1852. Ní raibh meas ar bith ar an gcloch marmair a bhfuil éileamh mhór anois uirthi, is aisti

a déanadh an bóthar ón mianach.

Ag an am sin bhí trádáil mhór ag húicéirí agus steamers ag tabhairt daoine agus lastais suas an Choirib, idir Gaillimh agus an Mám. Thóg na Flathartaigh céibh ar an gCoirib in Uachtar Ard in 1852. Is anseo a chuirteí an mianra ar bord loinge le tabhairt go Gaillimh agus as sin go dtí an Bhreatain Bheag chuig an mbruithneoir.

Ní gan anró a déanadh an obair seo faoi stiúir Mr. Hodgson a bhí faoi ghníomhaireacht an Chaptain Tracy. Dhún an mianach in 1865.

Briseadh suas eastát na bhFlathartach i dtús an 20ú céad agus díoladh an talamh ina ghábháltais bheaga.

Tháinig bunú úinéirí na háite faoi láthair, na Geoghegans le cur futhú ar cheann de na gabháltais seo go gairid tar éis don mhianach dúnadh agus ceithre ghlúin ina dhiaidh sin i 1992 thug a sliocht faoi thaisí na staire a bhain leis an mianach, a bhí faoi uisce le 130 bliain, a nochtadh don domhan mór.

Tar éis an-chuid oibre agus infheistíocht dhá gcuid fhéin, i 1998 bhí mianach Ghleann Gabhla 'Glengowla Mines' aríst faoi lán tseoil tar éis scíth fhada, agus oscailte don phobal.

Ar an turas eagraithe a thugann síos sa mianach faoin talamh tú, tugann sé léargas an-spéisiúil ar an obair, ar an gcontúirt agus ar an gcruatan a bhain le saol an mhianadóir agus le saol ár muintire go gairid i ndiaidh an Ghorta Mhóir.

Meta Uí Mháille

MIANAIGH GHLEANN GABHLA

Uachtar Ard, Co. na Gaillimhe. Teil: 091-552360

**Seanmhianach Luaidhe agus Airgid
ón 19ú haois**

Turais eolais gach 20 nóiméad

Oireachtas na Gaeilge

An Daingean, Co. Chiarraí

1 - 4 Samhain 2001

COMÓRTAIS ARDÁIN do Dhaoine Óga agus do Dhaoine Fásta

Amhránaíocht ar an Sean-Nós

Rince ar an Sean-Nós

Agallamh Beirte

Lúibíní

Seó Ardáin

Dreas Cainte

Scoraíocht

Scéalaíocht

Amhráin Nua-Chumtha

Spriocdháta d'Iontrálacha: 14 Meán Fómhair 2001

DUAISEANNA MÓRA NUA

i gComórtais Rince ar an Sean-Nós, Dreas Cainte & Scéalaíochta

Gach eolas ó

Oifig an Oireachtais, Conradh na Gaeilge, 6 Sráid Fhearchair, Baile Átha Cliath 2

Fón: + 353 - 1 - 475 38 57 Facs: + 353 - 1 - 475 87 67

Ríomhphost: oireacht@indigo.ie